

Examen VMBO-GL en TL

2008

tijdvak 2
dinsdag 17 juni
9.00 - 11.00 uur

economie CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 45 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Schuld en boete

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 6 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 1 en 2 in de bijlage.

Veel mensen in Nederland hebben schulden. Sommige mensen hebben veel schulden. Een van die mensen is Hans Visser. Hij vertelt in een interview in de krant hoe het zo gekomen is.
“Ik werkte een aantal jaren bij een bedrijf en werd ontslagen, omdat ik te vaak te laat kwam. Ik kreeg daarna geen WW-uitkering.”

- 1p 1   **1**   Waarom kreeg Hans Visser geen WW-uitkering?
A   Hij had geen arbeidsverleden.
B   Hij had geen ww-premie betaald.
C   Hij was verwijtbaar werkloos.
D   Zijn vrouw had nog een klein baantje.
- 1p 2   **2**   “Maar je moet toch leven”, vertelt Hans, “werk was er niet. Je komt in de Bijstand. Het weinige spaargeld gaat eraan, betalingen worden uitgesteld, schulden lopen op. Er zit tenslotte niets anders op dan geld te lenen.”
Reguliere banken vragen een normale rente, maar die wilden hem niets lenen. Zo kwam Hans uit bij Money Now, die hem wel € 15.000 wilde lenen, maar dan tegen een erg hoge rente.
→   Waarom wilde een reguliere bank geen geld lenen aan Hans? Verklaar je antwoord.
- 1p 3   **3**   *Gebruik informatiebron 1.*
“Maar ook dit geld was niet genoeg om de olopende schulden te betalen. Een jaar later was het noodzakelijk een nieuwe lening af te sluiten, nu van € 25.000. Ik kon terecht bij Money4You. De oude lening werd helemaal afgelost.”
→   Met hoeveel procent zijn de kredietkosten in het tweede jaar toegenomen? Schrijf je berekening op.

Die tweede lening was maar een tijdelijke oplossing. Hans meldde zich bij de stadsbank. Hij kwam in aanmerking voor schuldsanering. Hans bewoonde een huurhuis. De bewindvoerder (de persoon die de schuldsanering regelt) had voor Hans al een gelijkwaardige woning met een iets lagere maandhuur gevonden. Maar gelukkig voor Hans bedacht de bewindvoerder zich. Hans mocht in zijn oude huis blijven wonen. Hij hoefde niet te verhuizen naar een ander huurhuis.

- 1p 4 Geef een argument waarom de bewindvoerder zich bedacht en Hans niet hoefde te verhuizen.
- 1p 5 Volgens Hans zitten er ook goede kanten aan de schuldsanering.
“Het was heel fijn toen het gas weer aangesloten werd en we weer warm water hadden. Ik had een constructie bedacht, waarbij we emmers en een handdouche gebruikten. Ik ben er wel erg handig van geworden, van al dat klussen.”
Gas, water en elektriciteit kunnen bij schuldsanering afgesloten worden.
Waar wordt dan op bezuinigd?
A op de dagelijkse uitgaven
B op de incidentele uitgaven
C op de vaste lasten
- 2p 6 *Gebruik informatiebron 2.*
Als Hans zich aan de regels houdt die gelden bij de schuldsanering, kan hij na drie jaar van zijn schulden af zijn. Dit betekent wel dat sommige schuldeisers hun geld niet krijgen of maar voor een deel. Hans vindt echter dat hij na drie jaar wel genoeg geboet heeft voor zijn financiële ellende.
→ Geef eerst een argument **voor** en daarna een argument **tegen** deze regeling.

Het kleine café

Bij de beantwoording van de vragen 7 tot en met 10 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 3 in de bijlage.

Aan de haven staat een klein café en daar werkt Anja. Nadat ze in juli 2006 geslaagd was voor haar vmbo-T diploma, was ze twee maanden werkloos. Nu is ze aangenomen voor de bediening.

Gebruik informatiebron 3.

- 2p **7** Anja is 18 jaar. Ze zit in functiegroep 2 en werkt 32 uur per week. Zij verdient het basisloon.
→ Hoeveel loon krijgt Anja ten minste per maand? Schrijf je berekening op.
- 1p **8** Anja werkt afwisselend met verschillende collega's samen. Een aantal van die collega's verdient meer dan Anja. Dat komt onder andere doordat sommige collega's ouder zijn. Maar er kunnen meer oorzaken zijn.
→ Geef een mogelijk andere oorzaak voor deze beloningsverschillen.
- 2p **9** Het gaat goed met de horeca. De omzet is weer aan het stijgen. De omzet stijgt niet alleen doordat er meer verkocht wordt, maar ook door prijsverhogingen. Zo ook in het café waar Anja werkt. Vorig jaar werden daar gemiddeld 4.000 glazen bier per maand verkocht. De bieromzet bedroeg per maand € 8.000. Dit jaar heeft de eigenaar de prijs van een glas bier met 5% verhoogd. De afzet steeg ook nog eens met 8%.
→ Bereken de gemiddelde bieromzet per maand in dit jaar. Schrijf je berekening op.
- 1p **10** Door de hoge kosten houdt de baas weinig winst over. Hij wil Anja daarom zwart laten werken. Hij zegt tegen Anja: "Als jij bereid bent zwart te gaan werken, betaal ik een eventuele boete". Desondanks voelt Anja er niets voor zwart te gaan werken. En niet alleen omdat het niet mag en ze morele bezwaren heeft.
→ Geef een andere verklaring waarom Anja niet zwart wil werken.

Taskforce Jeugdwerkloosheid

Bij de beantwoording van de vragen 11 tot en met 15 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 4 en 5 in de bijlage.

De Taskforce Jeugdwerkloosheid is ingesteld door de overheid om de jeugdwerkloosheid te bestrijden.

De doelstellingen van de taskforce zijn:

- De jeugdwerkloosheid mag in deze kabinetsperiode procentueel niet meer dan het dubbele van de totale werkloosheid bedragen.
- Iedere werkloze jongere is binnen een half jaar weer aan de slag of zit op school, zodat langdurige jeugdwerkloosheid wordt voorkomen.

- 1p 11 De taskforce is speciaal bedoeld voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid. Toch blijkt uit informatiebron 4 dat ouderen moeilijker een baan vinden dan jongeren. Voor oudere werklozen bestaat geen taskforce. Kennelijk vindt de overheid jeugdwerkloosheid belangrijker om te bestrijden dan werkloosheid van ouderen.
→ Geef hiervoor een verklaring.

Bruno is gestopt met zijn mbo-opleiding en heeft geen werkervaring. Hij merkt dat hij zonder startkwalificatie (diploma op tenminste mbo-2 niveau, havo of vwo) moeilijk aan de slag komt. Hij wordt zelfs nooit uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek. Hij ziet op internet een poster van de taskforce **‘Stoppen met school is slecht voor je toekomst’**.

Ja, daar komt hij nu ook achter.

Gebruik informatiebron 4.

- 1p 12 Zijn moeder zegt: “Ga naar school om je diploma te halen.” Bruno wil zelf liever aan het werk om ervaring op te doen. “Ervaring is belangrijker dan een diploma om uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek”, zegt hij.
→ Heeft Bruno gelijk op grond van de informatiebron? Verklaar je antwoord.
- 1p 13 Bruno gaat naar het CWI om zich in te laten schrijven. Ook Giovanni is naar het CWI gegaan. Hij is directeur van ‘De Jong BV’, een importbedrijf van dierenartikelen. Giovanni zoekt een jongere om te helpen in het magazijn. Giovanni wil Bruno wel in dienst nemen. “Ik wil je wel een gewone baan aanbieden. Een leerbaan vind ik ook prima. Je combineert dan werken en leren.” Bruno zegt: “Een gewone baan is prima. Als ik die heb, is leren voor een diploma niet meer nodig. Ik heb dan immers een baan.” Giovanni is het niet met hem eens: “Het is toch beter een diploma te halen.”
→ Geef een argument voor de mening van Giovanni.

Gebruik informatiebron 5.

- 1p **14** De overheid heeft de WVA bedacht om werkgevers te stimuleren werkloze jongeren, zoals Bruno, een leerbaan aan te bieden. Bruno kiest toch voor de leerbaan bij 'De jong BV'. Hij gaat een BBL-opleiding niveau 2 doen. Hij gaat inclusief schooluren 30 uur per week werken en leren voor een startkwalificatie. Hoeveel bedraagt de maximale korting (afgerond op hele euro's) die De Jong BV per jaar op grond van de WVA van de overheid kan krijgen?
- A € 2.083
  - B € 2.500
  - C € 3.000
  - D € 4.583
  - E € 5.500
- 1p **15** Een medewerker van het CWI roept de jongeren op niet alleen te kijken naar een beroep dat ze leuk vinden, maar ook om er op te letten of er vacatures zijn voor dat beroep. Als voorbeeld noemt hij de opleiding Sport en Bewegen. "Leuke opleiding, maar moeilijk werk in te vinden." Bruno is het niet met deze medewerker eens: "Ik kies toch liever voor een opleiding die ik leuk vind."
- Geef een argument voor de mening van Bruno.

China stijgt met stip

Bij de beantwoording van de vragen 16 tot en met 21 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 6 en 7 in de bijlage.

De economie van China groeit al jaren achtereen spectaculair. De laatste jaren was de groei zo'n 10 procent per jaar.

Gebruik informatiebron 6.

- 1p **16** In Nederland bedraagt het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking \$ 38.580,25.
→ Hoe hoog is het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking voor China in dollars? Schrijf je berekening op.
- 1p **17** Velen zien de opkomst van China als een gevaar voor de eigen economie. Zo heeft Europa besloten dat er een invoerheffing komt voor schoenen uit China.
Welk gevolg heeft deze invoerheffing voor de prijs van schoenen?
A Schoenen uit China worden in Europa duurder.
B Schoenen uit China worden in Europa goedkoper.
C Schoenen uit Europa worden in China duurder.
D Schoenen uit Europa worden in China goedkoper.
- 1p **18** Door de economische groei van China stegen de prijzen van grondstoffen op de wereldmarkt enorm.
Wat is de oorzaak van deze prijsstijging?
A De vraag naar grondstoffen daalde.
B De vraag naar grondstoffen steeg.
C Het aanbod van grondstoffen daalde.
D Het aanbod van grondstoffen steeg.
- 1p **19** Uit een onderzoek van het Centraal Plan Bureau (CPB) bleek dat de gevolgen voor Nederland van het groeien van de Chinese economie niet alleen maar negatief zijn. Volgens het onderzoek bespaart een Nederlands huishouden als gevolg van de economische groei van China € 25 per maand.
→ Geef een verklaring voor deze besparing.

Gebruik informatiebron 7.

- 2p **20** In het rapport van het CPB stond verder: Een aanzienlijk deel van de Nederlandse invoer van goederen komt uit China. Twee derde (2/3e) deel hiervan werd weer verder geëxporteerd naar de rest van Europa. De totale waarde van de goederenimport van Nederland bedroeg in 2005 € 242,424 miljard.
→ Bereken de waarde van de Chinese goederen die in 2005 via Nederland in de rest van Europa terechtkwamen. Schrijf je berekening op.

- 1p 21 De export van Nederlandse goederen naar China was in 2005 nog geen 1% van het totaal. Volgens vele economen zal ook de Nederlandse export in de toekomst profiteren van de economische groei in China.

Hieronder staan drie verschijnselen:

- 1 stijging koopkracht in China
- 2 stijging nationaal inkomen in China
- 3 stijging van de vraag naar Nederlandse producten

In welke regel staan de verschijnselen in een zodanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat?

- A economische groei in China → 1 → 2 → 3 → Nederlandse export stijgt
- B economische groei in China → 1 → 3 → 2 → Nederlandse export stijgt
- C economische groei in China → 2 → 1 → 3 → Nederlandse export stijgt
- D economische groei in China → 2 → 3 → 1 → Nederlandse export stijgt
- E economische groei in China → 3 → 1 → 2 → Nederlandse export stijgt
- F economische groei in China → 3 → 2 → 1 → Nederlandse export stijgt

Overheidstekort

Bij de beantwoording van de vragen 22 tot en met 26 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 8 en 9 en 10 in de bijlage.

Overheidstekort

De Eurolanden hebben afgesproken dat het overheids-/financieringstekort niet hoger mag zijn dan 3% van het nationaal inkomen, de 3%-norm. Verschillende Europese landen halen deze norm niet. Dit tot ergernis van Gerrit Zalm, de toenmalige minister van Financiën van ons land.

- 1p 22 Het overheidstekort van Nederland was in 2005 € 11,74 miljard. Het nationaal inkomen was in dat jaar € 419,23 miljard.
- Hoe groot was in 2005 het overheids-/financieringstekort van Nederland in procenten van het nationaal inkomen? Schrijf je berekening op. Rond je antwoord af op 1 decimaal.

Gebruik informatiebron 8.

- 2p **23** Het nationaal inkomen stijgt doorgaans met zo'n 2% per jaar. De ontwikkeling van het overheidstekort wordt weergegeven in de grafiek. Hieronder staan twee uitspraken over de grafiek.

Uitspraak 1: De totale schuld van de overheid was in 2005 hoger dan in 2004.

Uitspraak 2: In 2005 was het overheidstekort in euro's hoger dan in 2004.

→ Geef per uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

Gebruik informatiebron 9.

- 1p **24** Een reden om het overheidstekort aan de 3%-norm te houden is dat een hoog overheidstekort onder andere kan leiden tot stijging van de rente. Een hoge rente kan ook gevolgen hebben voor de economische groei.

In welk schema wordt het verband tussen rente en economische groei juist weergegeven?

- A in schema 1
- B in schema 2
- C in schema 3
- D in schema 4

- 1p **25** Sommige economen vinden dat het overheidstekort tijdelijk wel wat groter mag zijn dan de 3% die in de eurozone is afgesproken. De overheid mag volgens hen de uitgaven wel laten stijgen om de economie te laten groeien.

Hieronder staan drie tussenstappen:

- 1 Het nationaal inkomen stijgt.
- 2 De productie stijgt.
- 3 De vraag naar goederen stijgt.

In welke regel staan de tussenstappen in een dusdanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat?

- A Overheidsuitgaven nemen toe → 1 → 2 → 3 → economische groei
- B Overheidsuitgaven nemen toe → 1 → 3 → 2 → economische groei
- C Overheidsuitgaven nemen toe → 2 → 1 → 3 → economische groei
- D Overheidsuitgaven nemen toe → 2 → 3 → 1 → economische groei
- E Overheidsuitgaven nemen toe → 3 → 1 → 2 → economische groei
- F Overheidsuitgaven nemen toe → 3 → 2 → 1 → economische groei

Gebruik informatiebron 10.

- 1p **26** Voormalig minister Zalm had een duidelijk standpunt over de 3%-norm. De man in de cartoon stelt ex-minister Zalm voor.

→ Wat wil de cartoon duidelijk maken over het standpunt van ex-minister Zalm?

Armoede in Nederland

Bij de beantwoording van de vragen 27 tot en met 32 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 11 en 12 in de bijlage.

In de universele Verklaring van de Rechten van de Mens staat in artikel 25 dat iedereen recht heeft op een menswaardig bestaan. Dat houdt onder andere in dat men recht heeft op een leven zonder armoede.

Toch komt armoede nog voor. Ook in Nederland. Dat wordt onderzocht door middel van de armoedemonitor. Dat is een onderzoek naar armoede in Nederland.

- 1p **27** De belangrijkste inkomensgrens die wordt gebruikt in de armoedemonitor, is de lage inkomensgrens. De lage inkomensgrens houdt in dat voor alle jaren dezelfde koopkracht wordt aangehouden. De eerste grens was de bijstandsuitkering van 1979.
- Met welke factor moet je rekening houden om de lage inkomensgrens van het vorige jaar om te rekenen naar dit jaar, zodat dit inkomen dezelfde koopkracht heeft?
- A de hoogte van de inflatie
  - B het aantal bijstandsuitkeringen
  - C het aantal inwoners in Nederland
  - D het aantal jaren vanaf 1979 tot nu

Gebruik informatiebron 11.

- 1p **28** In welke leeftijdsgroep komt in verhouding een laag inkomen het meest voor?
- A in de leeftijdsgroep 24 - 29 jaar
  - B in de leeftijdsgroep 30 - 54 jaar
  - C in de leeftijdsgroep 55 - 64 jaar
  - D in de leeftijdsgroep 65 - 74 jaar
  - E in de leeftijdsgroep 75 - 84 jaar
  - F in de leeftijdsgroep 85 jaar en ouder

- 1p **29** Het aantal huishoudens met een laag inkomen is sinds 2002 gestegen tot ruim 680.000 in 2005. In 2006 was dat aantal gedaald tot 630.500 huishoudens. Dat was 9,7% van het totaal aantal huishoudens in 2006.
- Hoeveel huishoudens waren er in 2006?
Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 12.

- 1p **30** In de armoedemonitor werd ook gekeken naar de financiële omstandigheden van de mensen.
Waarvoor hadden de meeste mensen onder de lage inkomensgrens onvoldoende geld?
A dagelijkse uitgaven
B incidentele uitgaven
C vaste lasten
- 1p **31** Uit de armoedemonitor blijkt dat de meeste mensen die onder de lage inkomensgrens zitten een uitkering hebben. Sommige politici willen daarom de uitkeringen verhogen.
Sommige economen vinden het verhogen van de uitkeringen geen goed idee. “Dat heeft meer werkloosheid tot gevolg”, aldus deze economen.
Hieronder staan drie tussenstappen.
1 hogere belastingen en premies
2 lagere bestedingen
3 lagere productie
In welke regel staan de tussenstappen in een dusdanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat?
A hogere uitkeringen → 1 → 2 → 3 → meer werkloosheid
B hogere uitkeringen → 1 → 3 → 2 → meer werkloosheid
C hogere uitkeringen → 2 → 1 → 3 → meer werkloosheid
D hogere uitkeringen → 2 → 3 → 1 → meer werkloosheid
E hogere uitkeringen → 3 → 1 → 2 → meer werkloosheid
F hogere uitkeringen → 3 → 2 → 1 → meer werkloosheid

Gebruik informatiebron 12.

- 1p **32** Een politicus reageerde op de armoedemonitor met de opmerking: “In de Verklaring van de Rechten van de Mens staat dat ieder mens recht op heeft op het vervullen van de basisbehoeften. Als ik naar informatiebron 12 kijk, denk ik: de armoede in Nederland valt wel mee.”
→ Geef een argument voor de mening van deze politicus.

Uitkeringen keren uit

Bij de beantwoording van de vragen 33 tot en met 38 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 13 in de bijlage.

- 1p 33 Uitkeringen spelen een belangrijke rol in de economie van Nederland, zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenkant.
Een stijging van investeringen door bedrijven leidt tot een daling van het aantal uitkeringen.
Hieronder staan drie tussenstappen:
1 stijging van het aantal werkenden
2 stijging van het aantal banen
3 daling van de werkloosheid
In welke regel staan de tussenstappen in een zodanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat?
A stijging investeringen → 1 → 2 → 3 → daling van het aantal uitkeringen
B stijging investeringen → 1 → 3 → 2 → daling van het aantal uitkeringen
C stijging investeringen → 2 → 1 → 3 → daling van het aantal uitkeringen
D stijging investeringen → 2 → 3 → 1 → daling van het aantal uitkeringen
E stijging investeringen → 3 → 1 → 2 → daling van het aantal uitkeringen
F stijging investeringen → 3 → 2 → 1 → daling van het aantal uitkeringen
- 1p 34 In een jaar daalt het aantal arbeidsongeschikten. Dit kan een positief effect hebben op het nettoloon van de werknemers.
→ Geef hiervoor een verklaring.
- 1p 35 Werkgevers en werknemers betalen de premies voor de AOW. De werkgevers zijn bang voor de gevolgen van de vergrijzing.
→ Schrijf op je antwoordblad de woorden **premies**, **loonkosten** en **winsten** in de juiste volgorde, zodat onderstaande zin een logische bewering wordt, die de angst van de werkgevers weergeeft.
Door de vergrijzing zullen de ..... stijgen, waardoor de ..... zullen toenemen en de ..... zullen afnemen.
- Gebruik informatiebron 13.*
- 1p 36 Om de AOW ook in de toekomst betaalbaar te houden stelt de heer Wellink voor 65-plussers mee te laten betalen aan hun AOW. Dat wordt fiscalisering genoemd.
Wat is het gevolg voor de AOW als het voorstel van de heer Wellink wordt ingevoerd?
A De AOW was een volksverzekering en wordt (deels) een voorziening.
B De AOW was een voorziening en wordt (deels) een volksverzekering.
C De AOW was een voorziening en wordt (deels) een werknemersverzekering.
D De AOW was een werknemersverzekering en wordt (deels) een voorziening.

- 1p **37** Velen zijn fel tegenstander van het voorstel de AOW-ers mee te laten betalen. Ze vinden het niet eerlijk tegenover de AOW-ers.
→ Leg uit waarom mensen dat niet eerlijk zouden kunnen vinden.
- 1p **38** Nederland is een verzorgingsstaat. Mensen zonder inkomen hebben recht op een uitkering. De overheid zorgt daarom voor een herverdeling van inkomens.
→ Verklaar de werking van dit herverdelingsmechanisme.

Rozen uit Rwanda

Bij de beantwoording van de vragen 39 tot en met 45 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 14 in de bijlage.

De rozen die je in de winkel koopt, zijn al lang niet meer alleen afkomstig uit Nederland. Tegenwoordig komen ze ook veel uit Rwanda, een straatarm land in Afrika. In Rwanda is er nog niet veel kennis over het kweken van rozen. Deze bloemen worden met het vliegtuig naar ons land vervoerd.

- 1p **39** Het kost veel geld om de rozen per vliegtuig naar Nederland te vervoeren. De rozen uit Rwanda zijn echter niet duurder dan in Nederland gekweekte rozen.
Wat is daarvoor de verklaring?
A De arbeidsomstandigheden zijn in Rwanda beter.
B De lonen in Rwanda zijn hoger.
C Er is in Rwanda meer kennis op het gebied van rozenteelt.
D Het klimaat in Rwanda is veel geschikter voor rozenteelt.
- 1p **40** Rwanda Flower, een rozenkwekerij in Rwanda, verkoopt bijna alle bloemen van de kwekerij in het buitenland. Dat gaat via de bloemenveiling in Aalsmeer.
→ Waarom worden de rozen in Aalsmeer verkocht en niet in Rwanda?
- 1p **41** Om in Rwanda eenzelfde hoeveelheid rozen te kweken als in Nederland, zijn er veel meer werknemers nodig dan in Nederland.
→ Verklaar waarom er in Rwanda meer werknemers nodig zijn om eenzelfde hoeveelheid rozen te kweken als in Nederland.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik informatiebron 14.

- 1p 42 Rwanda Flora ligt even buiten Kigali en de rozen gaan direct via Kigali Airport naar Schiphol. Op het platteland van Rwanda is de grond veel goedkoper dan in en rond Kigali.
→ Waarom is het niet verstandig een rozenkwekerij te beginnen op het platteland van Rwanda? Verklaar je antwoord.

- 1p 43 De regering van Rwanda juicht de komst van rozenkwekerijen toe. Naast de oprichting van dit soort landbouwbedrijven wil de overheid van Rwanda nog liever investeren in de verwerkende industrie van landbouwproducten en de dienstensector.
→ Geef een reden waarom de overheid van Rwanda de voorkeur geeft aan de verwerkende industrie en de dienstensector boven landbouwbedrijven?

Gebruik informatiebron 14.

- 2p 44 Als alle plannen van de regering van Rwanda uitkomen, zal Rwanda op termijn de status krijgen van een middeninkomenland. Dat wil zeggen dat het inkomen per hoofd van de bevolking op 900 dollar uitkomt.
→ Met hoeveel procent moet het inkomen per hoofd van de bevolking dan stijgen?
Schrijf je berekening op.

- 1p 45 Ook de Europese Unie (EU) wil de ontwikkeling van Rwanda steunen. Ze heeft daarbij de keus:
– Europese bedrijven die in Rwanda investeren belastingvoordelen geven óf
– de invoerrechten op producten uit Rwanda verlagen.
→ Welke van de twee maatregelen is volgens jou het meest geschikt om Rwanda te helpen zich te ontwikkelen? Geef aan waarom de door jou gekozen maatregel beter is dan de andere.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.